

סירטו האחרון של אדוארד ג' רובינסון, היה סרט מדע בדיוני, אבל, סיפור מדע בדיוני, כך מקובל לחשוב, הוא מעשיה בעולם מתוחכם, מלא מכונות משוכללות, המספקות את כל צרכיו הגופניים של האדם, ורק רוחו מדוכאת על ידי מחשבים, ומישטרים הגוזלים את חירותו.

נייורוק, שנת 2022, הסרט ה'101, שעשה השחקן הגדול, הוא סרט המ' ציג את העתיד באור שונה לחלוטין. אם מעלותיו והסרונותיו הקולנועיים הם עניין לביקורת מקצועית, הרי מה שיש לו לומר מפחיד ואמיתי יותר מן התפאורות הקוביסטיות, החלומות הפסיכדליים וה- רובוטים הנוצצים של מעבדות העתיד.

הסיפור מתרחש, קודם כל, בעתיד קרוב מאד. בדיוק 50 שנה מפרידים בנינו לבין תאריך הופעתו של הספר. אוכלוסיית ניו יורק היא בת 40 מיליון תושבים, מחציתם מחוסרי-עבודה. מקורות המזון יבשו לגמרי, האוויר מטונף, המים מזוהמים, ותעשיית המזון היחידה הפועלת, עדיין, היא סוילנט. חברה המייצרת מאצותיים מעין ביסקויט, בצבע ירוק. מעדן זה מחולק פעם בשבוע להמונים. בשאר ה- ימים ניזונים בנייהאדם ממזון סינתטי, חסר טעם, שדי בו כדי לא לגווע ברעב.

בכל לילה נישמעת צפירה. עוצר. ה- אנשים מפנים את הרחובות, לפי הנראה מגבוה. מאחר ואין מקומות ללינה, הם ישנים בתוך מכונות ישנות, בחדרים-ג' גות מרופטים, או בכנסיות הניראות כמו מיקלט של פליטים אחרי הפצצה אטומית. **החתיכה היא ר'היט.** האדם הצליח להרעיל כל חלקה טובה בטבע, עד כדי כך שחיות הפרות, מעיינות צלולים וטעם דובדבנים, הם בגדר זיכרונות מעורפלים של ישישים מעטים.

בתוך עולם זה, ישנם כמה יוצאי-דופן. אלה הם מנהלים בחברה סוילנט הכלי- יכולה, כמה סנטורים ומושלים, הם גרים בדירות-פאר, נהנים ממים חמים וקרים היוצאים מכל ברז, (שאר האנושות מקבלת, כל יום, הקצבה מוגבלת של מים); הם משתמשים בסכונ, מוצר שלגבי האחרים חלף מן העולם; בכסף טוב הם יכולים, אפילו, לקנות עלה של חסה, תפוח אחד או שניים, ואינו חתיכה בשריבקר מצוי- מקת, שהיא בגדר מותרות. בדירותיהם, נוסף לדלתות האוטומטיות, למיקלחת העגולה ולספות המפאורות, יש

אלוף הנויטה

בירקין וטרינטיניאן: הפרות מוסר

יחסים בצמרת (סטודיו, תל-אביב, צרפת) — איך טפס לצ' מרת, דרך חדר-המיטות של נשים שונות, זה לא בדיוק סיפור חדש, ו,בל אמיי" של מופאסאן ודאי היה נר גם לרגליו של מישל דביל, כשידיו אחוז בסרט זה.

אולם, יש לומר לזכותו שהוסיף למעשיה המקורית כמה סיבובים ותפניות השייכות בהחלט לתקופה הנוכ' חית, כולל רמזים שגרמו, ודאי, לאי-נוחות בכמה מן החו- גים היותר מכובדים בצרפת.

הסיפור על פקיד-בנק, הממלא בדיוקנות את כל הו- ראות ידיו, מורה פרטי, שאינו מצליח אף פעם אחת לפרסם את כתביו, מהווה סידרה בלתי-מוסקת של הפרות המוסר המקובל, בכוונה תחילה. וככל שהפרות חמורות יותר, כך גדל השכר שבצידן. כל הפרה כוללת בתוכה מי- טה חדשה, עם אשה חדשה, והפקיד הפשוט מסיים את הסרט כאיש גדול וחשוב, שיש לו מה לומר בחוגים ה- גבוהים ביותר של הפוליטיקה והכלכלה.

אלא שהסרט אינו מסתפק בסאטירה חברתית בלבד. יש בו לעג למערכת היחסים שבין גברים לנשים, בין אם המדובר בגבר הרודה באשה, או באשה המסרסת באי- שיותה גבר. חצים נישלחים לעבר האינטלקטואלים העק- רים, ועצם העובדה שהמורה אינו מצליח לפרסם אף סי- פור אחד מכתביו, אבל עצותיו בחיים עולות יפה כל-כך, מצביעה על התהום שבין הספרות למציאות. חבל רק שהפואנטה הסופית, שאסור לספרה למי שמתכוון לראות את הסרט, נוטה להעניק לו ציביון מלודרמטי מיותר ולהקחות חלק מן הלעג שבו.

לעתים קורה שההמונים ברחוב, הלבוי- שים בסרבליים עלובים שהצבע המקורי שלהם דהה מזמן, עד שכולם ניראים כגוון של אפור-מלוכלך, מיתמרדים נגד המיש- טרה. הסיבה היא תמיד אותה הסיבה: מחסור באספקת הביסקויטים הירוקים. אז ניכנסת המישטרה לפעולה, ומכונות גדולות של איסוף זבל פורצות לרחובות ואוספות בני-אדם לתוך מלתעותיהם. כמו שאוספים כל ליכלוך אחר הסתום את הרחוב, ולאיש זה לא מסריע.

לאכול גוויות. לא מקורי? אולי. סי- פורים הרמוזים על חלק זה או אחר מסויט עתידי זה הופיעו בצורות ובנוסחים שונים כבר בעבר.

לא מציאותי? זה כבר, למרבה הצער, לא נכון. פרופסור פראנק באוורמן, מרצה למדעי-הסביבה באוניברסיטת דרום-קאלי- פורניה מוכן להצביע על דוגמאות למצב

רובינסון בסרטו הראשון וה'101 בן-אדם לתוך היכל המוות

מסוג זה הקיימות כבר היום. "בניודלדי, למשל", מציין הפרופסור, "ישנים מדי לילה 50 אלף איש מתחת לכיפת-השמיים, ובכל בוקר מתעוררים רק 95 אחוז מהם. היתר מועבר להדריהמתים. וזה טוב, כי השוואה לבומביי או כלכותה." ומה שקורה בהודו, עתיד לקרות בכל העולם. מצד אחד האוכלוסייה גדלה, מצד

רהיט: חתיכה. זו צמודה לדירה, כאחד הרהיטים שבה, אבל ניתנת להחלפה לפי רצון הדייר, בדיוק כמו כל כיסא או שולחן אחר בתוך הדירה. היא צריכה לשרת, להישמע, להיראות ולא להפריע. בתמורה, היא זוכה לקניאת כולם במגוריה המפאורים, ועל חיי המתות שהיא מקבלת מבעל הדירה.

בהם מואר הבית (כי מקורות האנרגיה גם הם אולו מזמן), מגלה יחד עם כמה "ספרים" אחרים כמוהו, את האמת על החברה שבתוכה הוא חי. זיכרונות נעוריו, על הודם הניפלא של ההרים, על אגמים כחולים ועל שקיעה

שני התמותה קטנה, מצד שלישי הזיהום הסביבתי, שהוא תוצאה בלתי-נמנעת מ- התפתחות התעשייה, מחלל בזה אחר זה את כל מקורות המזון. כמו שאמר כבר אנתוני בורג'ס, מחבר תפוח מיכני בכמה מראיונותיו: "אם העולם ימשיך כך, אין

"ניו-יורק שנת 2022": דיכוי מרידה בנייאדס לתוך מכונת-זבל

עילות גנרטור הממלא את המצברים ש- אדומה בים, קושרים אותו לעולם העבר, ובכל יום הולך וגדל ייאוש מן ההווה, הסובב אותו. עד שבהיודוע לו האמת על סוילנט ויצרניה, הוא הולך להיכל המוות, "הביתה", כפי שהוא קורא לו, ושם הוא מסכים תמורת 20 דקות של זיכרונות סטריאוסקופיים, לוותר על חייו.

מנוס מן הרגע שבו אדם יצטרך להשלים עם העובדה כי עליו לאכול את בנימינו, וגם בגלל חוסר-מזון, וגם משום שלא יהיה עוד מה לעשות עם הגוויות."

כלומר, העולם הולך וניגמר. יש צריכים להתרגל לערכי-מוסר אחרים, "אם אנחנו רוצים להמשיך ולהתקיים", כדברי בורג'ס. ויש להניח שלא כולם יוכלו לעבור שינוי זה בשלום.

מוות תמורת 20 דקות. מבחינה זו, אולי סמלי הדבר שניו-יורק, שנת 2022 היה סירטו האחרון של אדוארד ג' רובינסון. בסרט, הוא מגלם ישיש יהודי, משמש כ"ספר" (כלומר, כאיש החופר בתוך תור- בים ומספק את המידע לגיבור הסרט, צ'רלטון הסטון, שהוא בלש במישטרה.) רובינסון, המפליט מישפטים באידיש, שעה שהוא מסובב את דוושות האופניים המפ-

זה היה, לפי ספירה רשמית, סרטו ה'101 של רובינסון. והעובדה שבסופו הוא מוסר עצמו, מרצין, לזרועות המוות, אופיינית לסופה של תקופה. כפי שהוא אמר בשעת ההסרטה: "לשנת 2022 לא אניע, אבל טעמתי את טעמה על בימת הצילומים." ו-20 דקות של זיכרונות ניפלאים, עדישים על מה שמצפה לעולם, לפי גירסה זו, בעוד 50 שנה. רובינסון עצמו מת זמן קצר לאחר מכן.